

עין משפט
נר מצוה

א [נטו"ע א"ת סימן קע סעיף ב']

לענין רש"י
דישיבירי"ר. לגמול (ילד).

מוסף רש"י

מי גרם לשאול לשיב בבגבעה. דמחלי שנה ראשונה סרת ונמרה עליו מימה אלה שעמדה לו תפלת שמואל (ובחיים קיחה). בקרי. רואה קרי (מגילה טו.).

רבינו חננאל

ותוב בעא מיניה, כתיב ויהי כי זקן שמואל וגו', מי קש כולי האי, והאמר מר במסכת מועד (במשקין) מת בן חמשים [ושתים] שנה זו היא מיתתו של שמואל הרמתי. אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן, זקנה הקפיץ הקב"ה עליו, שנאמר (יהי כי זקן שמואל) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך, ויחר לשמואל וזעק אל ה' כל הלילה, אמר לפניו רבנו של עולם שקלטני כמשה ואהרן כו'. עד מי גרם לשאול ליטב שתי שנים ומחצה בגבעה, תפלתו של שמואל הרמתי. ומי מידחי גברא מקמי גברא, אין, שנאמר חצבתי בבימים הרגתים באמרי פי, במעשיהם לא נאמר עליו, באמרי פי, אלמא מידחי גברא מיקמי גברא. אין אומרו דבר הלכה בסעודה שגמ יקדים קנה לויט ריבא לדיי סכנה, (ותתקל הסעודה). בתר דברין א' ליה הכי אמר ר' יוחנן, יעקב אבינו לא מת, שנאמר כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבטים וגו', מקיש יעקב לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים.

רבינו גרשום

ומאי ניהו ע"ז. דכתיב פן תשחיתו ועשיתם פסל, ואמר כל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה וע"ז. ע"ז, מאי ניהו ע"ז, כלומר, כשהוא עובר הני תרי ע"ז דקדריים וכותיים. ומגל דהאי קרא כי שתיים רעות משמע ע"ז, כתיב הכא כו'. לא בטלו מעשה ידיהן בחייהן. משכן. מרגני כל עם אבותיה. דאמרי לפי שחטא מת בחור. קפצה עליו זקנה, ולא רגני עליה, דסבר זקן הוא. אלא באמרי פי, כגון שמואל. ביודעה ומכירה.

ה:

רַבִּי סִיב שְׂמוּאֵל **והא בר נ"ב** שנין הוה וכו'. (ועתה^(א) (אפי')^(ב) חיי שמואל נ"ב שנה שהרי בשנה ראשונה שהיה עלי ממונה לכ"ג נולד שמואל כדכתיב (שמואל א ב) ועלי יושב כלומר אותו יום נמיישב ונתמנה ועלי היה נציא ושופט ארבעים שנה כדמפרש בקרא ושמואל היה נציא ושופט י' שנים קודם מלכות שאול כדאימא בסדר עולם נמנא שהיה שמואל בן מ"ט שנה כשפסק מלהיות שופט וחלי שנה ששנה ראשונה שהיה עלי נציא נולד ותרמין שנין ופלגא דשאול המלך הרי נ"ב שנין ולהכי קא פריך ומי סיב ומורי ש"י חשיב הני ארבעים שנה דעלי קודם שנשנה הארון וכאזתו יום שנשנה מת כדכתיב ויהי כהזכירו ארון האלהים ויפול אחורנית ותשבר מפרכתו וגו' והארון היה צבית **לצינדב** צגשנה עשרים שנה כדכתיב (שמואל א ז) וירצו הימים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי ה' ומיד כשמלך דוד צירושלים דהיינו לאחר כשמלך בחדרון שבע שנים ומחצה הביאו לשם אָל וחשזו ארבעים שחיה עלי עס עשרים שנה שהיה הארון צבית **לצינדב** היינו ששים נמנא שהיה ששים שנה משנולד שמואל עד שגא הארון צירושלים אע"ג דנולד בשנה הראשונה א"כ נכי לפחות חלי שנה ^(ט) דהריין אותן שבעה חדשים ^(ו) היה הארון בשדה פלגשים דלא קא חשיב ומלי' להנהו דשעת הריין נמנא שהיה שמונה שנים ממימת שמואל עד שגא הארון ליירושלים שהרי היה ששה חדשים ממימת שמואל קודם שמשמו דוד למלך בחדרון ומלך שס שבע שנים ומחצה ומיד מלך צירושלים והציא הארון ועמה הסר שמונה שנים מן ששים שנים שהיה משנולד שמואל עד הצאת הארון וישאר נ"ב שנים: **יעקב** אבינו לא מת. וכן משמע ^(ח) דכתיב ויגוע ולא כתיב וימת כדמפרש בסוטה (דף יג.) גצי מעשה דחושבים:

ביודעה ומכירה **קאמינא**. פי' ביודעה שגא עליה ומכירה שראה אותה:

מלקוש

לידי סכנה בתר דסעוד א"ל הכי א"ר יוחנן יעקב אבינו לא מת א"ל וכי בכדי ספדו ספדנייא וחננטו חנטייא וקברו קברייא א"ל מקרא אני דורש שנאמר ^א ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים א"ר יצחק ^ב כל האומר רחב רחב מיד נקרי א"ל רב נחמן אנא אמינא ולא איכפת לי א"ל כי קאמינא ביודעה ובמכירה ^ט (ובמזכיר את שמה) כי הוו מיפטרי מהדרי א"ל ליברכן מר אמר ליה אמשול לך משל למה"ד לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו אכל מפירותיו ושתה מומימיו וישב בצילו וכשביקש לילך אמר אילן אילן במה אברכך אם אומר לך שיהו פירותיך מתוקין הרי פירותיך מתוקין שיהא צילך נאה הרי צילך נאה שתהא אמת המים עוברת תחתך הרי אמת המים עוברת תחתך אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו

מאימתי פרק ראשון תענית

שקולה נשפים. דכותיים וקדריים כדמפרש שהרעו משיניהן לא הבינו מהן דכותיים וקדרים ^(א) אע"פ שיראתם פחותה לא רצו להמיר ועמי המירו בחדר ולא עוד אלא בלא יועיל: **והאמר מר**. מיתתו של שמואל הרמתי ^(ב) ולא כמועד קטן (דף כה.) זו

^י כרת היא. במסכת שמחות (פ"ג) מפרש מת בכך שנים זו היא מיתת כרת בכך וכך זו היא מיתת אסכרה: ימיו של שמואל נ"ב שנה דכתיב^א עד יגמל הנער וגו' דשיצירי"ר בלע"ז וכ"ד חדשים נקרא תינוק וכתיב (שמואל ב ב) וישב שם עד עולם עולמו של לוי חמשים שנה שנאמר (במדבר ח) ומגן חמשים שנה יסוב מנצב העבודה ^ט (בצבורות) ירושלמי ובסדר עולם תמנא כשני דפיין מוספת על זה: **קפלה**. הלצין שערו: **נחמתי**. ורצה הקצ"ח להורגו מיד: **שקלפני כמשה ואהרן דכתיב משה ואהרן כהניו ושמואל בקוראי שמו וגו'**. שוין הן: **מעשה ידיהן**. יהושע אף הוא היה תלמידו של אהרן כדאמר'י בעירובין (דף נד:) ילא משה ושנה להן אהרן פירקו: **כי זוטר**. בחור: **מרנני כולי עלמא אפטרסי**. דלמרי מדמית זוטר שמה ח"ו עבירה היתה צו: **וכי מה ענין גבעס בנימין אלל רמה**. זהר אפרים: **שישב צ' שנים ומחצה**. כדמפרש בסדר עולם שמלך מחצית שנת עשתי עשרה ושנים עשרה ושלושה עשר ושמואל מת בתוך שנת שלש עשרה לסוף שמונה חדשים: **מי מידחי גברא כו'**. דלדחי שמואל מקמי דוד: **במעשיהם לא נאמר**. דמשמע בעבור חטא: **אלא באמרי פי**. מפני דבר שגזרתי כגון האי מעשה דשמואל: **שמא יקדים קנה**. כשיציא הקול נפתח אותו כוצע שעל פי הקנה וכנסם צו המנחל ומסתכן ולפיכך לא אומר לך כלום. מנחל ומשתה הולך דרך הושת: ^ט ה"ג **לימא לן מר מתי**. ולא גרסינן חד למצריה: **לא מה**. אלא חי הוא לעולם: **צדי**. וכי חנוס ספדו ספדיא וחננטו חנטיא דכתיב ציה (בראשית ט) ויחננטו (אותו) ויספדו (לו): **מקרא אני דורש**. והאי דחננטו חנטיא סבורים היו שמת: **מה זרעו צהייס**. כשהוא מקצץ את ישראל מארץ שצ"ס החיים הוא מקצץ שכן בשצי שהמתים אינן בשצי: **אף הוא צהייס**. שיציאלו בגולה כדי לגאול את בניו לעיניו כמו שמצינו במצרים וירא ישראל וגו'^ט ודרשינן ישראל סבא. ודחננטו חנטיא דרמה להס שמת אצל חי היה: **כל האומר רחצ רחצ מיד נקרי**. נעשה בעל קרי: **לא איכפת לי**. איני חושש: **ביודעה**. היינו נמי מכירה: **כי הוה מיפטרי**. רב נחמן מרב ילחק: **והיה לינו נאה**. שזה לריך לאדם עייף לגומ חמטיו: **ופירוסיו ממוקין**. לרעצ: **ואמא המיס**. לנאמ:

^{יהיו}

^{יהיו}

מסורת הש"ס

^(א) (ג"ל כבודו.) (ג) מו"ק כח. ^(א) נשבת קנב]. ^(ד) [עמש"ס מוס' גיטין סח. ד"ה ובתיב.] ^(ט) [נצרכות מח: וס"ג.] ^(ו) [מוספתא דסוטה פ"יא.] ^(ז) [ג"ל יונתן.] ^(ח) מגילה טו. ^(ט) [לימא שס.] ^(י) [ג"ל מיתת כרת.] ^(טא) [שמואל א ב.] ^(טב) [ג"ל בנבורים פ"ב ה"א ע"ש.] ^(טג) [ד"ה ה"ג לפי ד"ה שמא.] ^(טד) [שמות יד.] ^(טה) [ג"ל אפרס.] ^(ע) [נצי כפי"ק דר"ה דף יא. מהרש"ל].

תורה אור השלם

1. פי שתיים רעות עשה עמי אחי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות חיים לחצוב להם בארות בארות נשברים אשר לא יכלו הקימו: ירמיהו ב יג 2. פי עברו איי בחיים וראו וקדר שלחו והתבוננו מאד וגו' ההימיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר אלהים ועמי המיר כבודו בלא יועיל:

ירמיהו ב י"א 3. ויהי כאשר יקן שמואל ויחש את בניו שפטים לישאל:

שמואל א ח א

4. נחמתי כי המלכתי ושמא ליגמל בקראי שמו קראים אל יי והוא יענם: תהלים צט ו

5. משה ואהרן בכהיו וישמחו בקראי שמו קראים אל יי והוא יענם: תהלים צט ו 6. וישמע ישאלו כי גודע דוד ואנשים אשר אתו בנאשלו יושב בגבעה תחת האשל בְרָמָה ותציתו בידו וכל אֶבְרָיו נִצְרִים עָלָיו:

שמואל א כב ו 7. על בן חצבתי לימא לן מר מתי. ולא גרסינן חד פי מושפטיא אור יצא:

הושע ו ה

8. ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי ואל תחת ישראלי פי דגני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבטים ושב יעקב וישקט וישאנן ואין מוֹחֲדִי:

ירמיהו ל י

הגהות הב"ח

^(א) רש"י ד"ה ששקולה כו'. נ"ב מלשון רש"י משמע שהיה גורם כותיים עובדים למס וקדריים עובדין לאש וכ"ה צילקוט ע"ש: ^(ב) ד"ה והאמר מר כי של שמואל הרמתי כרת היא נחמ' שמחות מפרש מת בכך וכך שנים כו' כ"ל ומינת ולא נמחק: ^(ג) רוב' ד"ה ומי כו' אותן שבעה חדשים שהיה הארון כו' דשעת היין ונמצא שהיו שמונה: ^(ד) ד"ה יעקב כו' וכן משמע מדכתיב ויגוע: